

Naši novi narodni heroji

Ob našem največjem narodnem prazniku, Dnevu vstaje slovenskega naroda, je Prezidijski ljudski spuštni FLRJ odlikoval dvanaest najzaslužnejših borcev Slovenije z Redom narodnega heroja. To visoko priznanje so prejeli: **Jože Borštnar**, podpredsednik glavnega odbora Zveze borcev NOV Slovenije, **Anton A. Pežman**, podpolkovnik JLA, **Franc F. Hočevar**, polkovnik JLA, **Dušan D. Kveder**, generalni podpolkovnik JLA, **Boris Kidrič**, predsednik Gospodarskega sveta vlade FLRJ, **France Leskošek**, minister, predsednik Sveta za industrijo pri vladi LRS, **Ivan Maček**, podpredsednik vlade LRS in predsednik Gospodarskega sveta LRS, **Franc Stadler**, podpolkovnik JLA, **Peter Stante**, generalni major JLA. Nadalje **Franc F. Brkovec**, **Rezka T. Dragar** ter **Ivan M. Skvarča**.

Začasni odbor Zavoda za socialno zavarovanje v Celju je prevzel posle

Danes je prevzel posle združenih uprav za socialno zavarovanje za okraj Celje-okolica in Celje-mesto v imenu zavarovancev začasni odbor Zavoda za socialno zavarovanje. Za predsednika odbora je bil izvoljen tov. Vizjak Karl, strojevodja, za podpredsednika pa tov. Spat Vili iz Cinkarne. Za direktorja zavoda je odbor imenoval dosedanjega upravnika uprave tovariša Vebra.

Na prvi seji je odbor rešil nekaj težjih problemov in sprejel važne sklepe. Zaradi številnih neopravičenih izplačil, ki so jih izvršila podjetja v prvem polletju in ki znašajo približno 4 milijone dinarjev, je odbor sprejel sklep, da razen desetim večjim podjetjem odvrzame pravico vseh izplačil razen otroških dokladov.

V Slov. Konjicah in v Rogaški Slatini bodo ustanovili v najkrajšem času ekspozituri z vsemi pooblastili za opravljanje poslov z vsemi podjetji na področju njihovih krajev.

Da bi se klimatsko in kopališko zdravljenje omogočalo res samo tistim, ki so takega zdravljenja potrebni in ker je zavod ter odbor zainteresiran na pravi način delu, kakor tudi na pravih odločbah za podaljšanje bolniškega zdravljenja, je odbor v posebne komisije določil tov. Vinka Matjaža iz podjetja Beton v Štorah ter tov. Franca Magerla.

Zavedajoč se, da bo poslovanje zavoda brezhibno potekalo samo tedaj, če bo službeni kader dober in v zadovoljivem številu, je odbor potrdil predloženo sistematizacijo delovnih mest in istočasno potrdil nastavež z zaposlenih uslužbencev in sprejel tudi nekaj novih. Po izvršeni analizi in preračunu in z ozirom na dosedanje prakso je bil sprejet načelni sklep, da naj bi na zavodu en

Savinjski vestnik

CELJE, 2. avgusta 1952

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE MESTA CELJA, OKRAJEV CELJA-OKOLICE IN ŠOSTANJA

Iz govora maršala Tita ob proslavi 11. obletnice vstaje hrvatskega naroda v Glini

V naši socialistični domovini je dela in kruha za vsakogar, ki hoče delati

Ob proslavi Dneva vstaje na Hrvatskem je maršal Tito govoril na zborovanju v Glini pred 200.000 poslušalci. Poleg drugega se je dotaknil tudi združništva in drugih vprašanj, ki kmeta se posebno zadevajo. O združništvu je med drugim dejal:

Zadruga so dobre in morajo obstojati in se še naprej razvijati. Tam pa, kjer zadruga nimajo splošne možnosti za razvoj, jih ne bomo silili. Gradimo industrijo in ljudje iz krajev, v katerih ni industrije, naj gredo na delo v industrijska podjetja. Postopoma mehaniziramo naše kmetijstvo. Prihodnje leto bomo to storili še v večji meri. Ko boste imeli tisti, ki ste v zadrugah, in tisti, ki niso v njih, mehanizacijo, in ko bo en traktor nadomestil 50 ali več ljudi, tedaj bo manjše število ljudi ostalo na vasi, drugi pa bodo odšli v tovarne ali na delovna mesta, kjer se da dobro zaslužiti. Seveda mora biti sistem v zadrugah popravljen, o čemer sem govoril v Nišu. Sedaj ni dober. V Nišu sem govoril o nekaterih stvarih v zadrugah, zlasti o vprašanju starčkov in za delo nesposobnih ljudi, ki so dali svoj inventar v zadrugo. Njihovo vprašanje ni pravilno rešeno. Zagotovljeno jim mora biti dosmrtno vzdrževanje. Prav tako je važno vprašanje ljudi, ki so dali svojo zemljo v zadrugo, pa so odšli na delo v industrijo. Saj lahko gredo delat drugam, morali pa bodo dobiti nekaj tudi poleg tega, kajti za to, da so odšli na delo v tovarne, ne smejo biti v zadrugi dokončno razlašeni. Ne sme se seveda dovoliti, da bi obogateli, nekaj pa je treba storiti, da bodo še naprej čutili, da so prinesli v zadrugo svoj delež in se vedno lahko vrnejo v zadrugo, če hočejo in če jim bo to potrebno.

Sedaj proučujemo vprašanje notranjega združnega sistema, tako zadrug splošnega kot zadrug višjega tipa. Največja napaka je ustanavljati zadruga višjega tipa tam, kjer ni pogojev, namesto da bi ustanavljali zadruga nižjega tipa, za katere so pogoji. Tam, kjer so polja dobra, kjer se da posaditi dosti koreze na enem zemljišču, tam se mora vas združiti in ustanoviti zadrugo,

ker bo na ta način zemlja lažje in hitreje obdelana. Kjer ni tako, je treba ravnati drugače. Tu je mnogo možnosti. Važno je, da zadruga napredujejo in da do viška izkoristijo delovno silo ter ostala sredstva vse leto. Prihodnje leto bomo dali našim zadrugam kredite in kredite za kmetijstvo sploh. Z nadaljnjim povečanjem naše industrije bomo pospešili mehanizacijo našega kmetijstva. Prihodnje leto bo kmetijstvo ena izmed prvih panog, ki ji bomo posvetili veliko skrb.

Maršal Tito se je v svojem govoru dotaknil tudi odkupov in politike cen. Rekel je:

Odkupe smo odpravili, brž ko so začela naraščati naša gmožna sredstva, ko je začel naraščati naš blagovni fond in ko se je s tem zmanjšala potreba po obveznih odkupih. Vse to je znak krepitve naše splošne gospodarske strukture, znak, da napredujemo, to je znak razcveta. Ne drž, kar so skušali trdit nekateri sovražni elementi, da je naša država baje odpravila odkup in da uvaža žito zato, da bi kmetje prisilili znižati cene. Če smo žito uvažali, ali če ga bomo uvažali, bomo to storili zato, ker ne moremo ostati brez zadnje rezerve. Mi kupujemo takrat, ko imamo denar, mi kupujemo žito, kakor sem že rekel, zato, da lahko izvažamo koroze, ne pa zato, da bi kmetom znižali cene. Zdaj pri-

pravljamo znižanje cen industrijskih izdelkov in to bomo postopoma storili, tako da bomo cene industrijskih izdelkov in kmetijskih pridelkov znižali, da škarje razpona ne bodo tako široke, kakor so bile. Res so se nekoliko zožile, toda še vedno ne dovolj, ker nismo imeli blagovnega fonda.

Ko bodo začele obratovati naše tovarne, ki bodo proizvajale čedalje več blaga in predmetov široke potrošnje, bomo morali cene znižati. Če bodo hoteli delavski sveti prodati to blago, pa kmet ne bo imel dovolj denarja, bodo morali znižati cene svojih izdelkov. Tu gre za to, da smo se otresli ruske šablone in ubrali svojo pot. Kmetom bomo po ustreznih cenah dajali izdelke, ki jim bodo potrebni, tako da jih bodo lahko kupovali. Kdo je glavni potrošnik industrijskih izdelkov? Kmet, potemtakem ga moramo usposobiti, da bo lahko kupoval, ker ne bomo odsekali veje, na kateri sedimo. S tega mesta lahko rečem tu navzočim ter vsem kmetom na Hrvatskem in v vsej državi, da si naša vlada prizadeva in še kako prizadeva, da bi istočasno vsem ljudem v naši državi dvignila življenjski standard, ne pa da se dvigne standard enega na račun drugega.

Imamo čedalje več blaga in upam, da bodo zdaj, ko je svobodna konkurenca med industrijskimi podjetji, tudi kmetje pridelovali čedalje več, ker nam je žito potrebno. V naši državi narašča število industrijskega delavstva, in moralo bo še bolj narasti. Zato je treba usmeriti v industrijo ljudi, ki so na vasi odveč. V naši socialistični državi je dela in kruha za vsakega človeka, ki hoče delati.

Ali bo šolo učencev v gospodarstvu v Celju res treba ukiniti

V št. 177 Slovenskega poročevalca z dne 29. junija 1952 beremo, v kako kritičnih razmerah se zaradi prostorov nahaja Šola učencev v gospodarstvu. Vsa leta po osvoboditvi in jo prav sedaj II. gimnazija pošilja na ceste, ker nujno potrebuje prostore v prihodnjem šolskem letu zase. Razmestiti njene učilnice v raznih poslopih res ne bi bilo umestno in je praktično tudi težko izvedljivo. Se manj umestno bi bilo ukiniti šolo, ki služi neposredno gospodarstvu, za čigar prospeh in razvoj se sedaj najbolj borimo. O ukinitvi te šole torej ne more biti govora.

Osvetlilmo to perečo vprašanje še z druge strani. Govori se, da Kajuhov dijaški dom v Vodnikovi ulici ni popolnoma zaseden. Ali se ne bi v tem domu našlo prostora za vsaj štiri učilnice? Oba doma, Orbtini in Kajuhov, stojita drug drugemu nasproti, kar vsekakor olajšuje tehnično ureditev pouka vsaj tako dolgo, dokler ne dobi šola lastne

zgradbe, ki jo bo treba takoj začeti zidati.

Na Ljubljanski cesti stoji veliko poslopje, ki sedaj služi za vojaško skladišče. Tudi ta zgradba baje ni v polnem obratu. Čemu so neki v Celju prazni prostori, ko jih drugod za najpotrebnejše namene s tako težavo iščemo?

Na Dečkovski cesti — nasproti Tkalnice hlačevine — stoji že več let velika s streho pokrita, ne popolnoma dograjena stavba, ki jo je omenjena tovarna postavila za Dom igre in dela. Ali se ne bi dala ta zgradba preurediti v šolske namene, ako za prvotne svrhe ni več namenjena? Morda bi se razen Zadrugnega doma na Babnem, ki je za šolske namene, posebno pa za to šolo res preoddaljen, še kaj našlo. Vidi se, da še nismo izčrpali vseh možnosti in da vprašanje učnih prostorov le ni tako zamotano. Manjka le resnih ukrepov, ki bi to vprašanje spravili v dnevnega reda. Razume se, da je treba najti pravo rešitev še sedaj, ne pa ob začetku šolskega leta.

Kaj je novega po svetu...

Najvažnejši dogodek zadnjega tedna je gotovo politična kriza v Egiptu, ki je kot vrhunec imela za posledico tudi prisilni odstop kralja Faruka v korist naslednika, 7-mesečnega princa Ahmeda Fauda. Vojaški prevrat je vodil general Nagib.

V Ameriki so se demokrati odločili za kandidaturu Stevensona. Le-ta je močan protikandidat republikanskemu kandidatu Eisenhowerju.

Izraelska vlada nasprotuje vsaki težnji, da bi Jeruzalem postal internacionalna sporna točka kot je Trst. Nič čudnega ni, če se za tako obliko jeruzalemskega položaja zavzema Vatikan.

Iz kitajskega ujetništva je pobežnil brat Dalaj-lame, bivšega tibetanskega cerkvenega in posvetnega poglavarja. Z nekaterimi ubežniki je v Indiji zaprosil za politično zatočišče.

Drobne novice iz države

Maršal Tito je sprejel ameriške javne delavce, ki so na obisku v Jugoslaviji, in jim odgovoril na nekatera vprašanja notranje in zunanje političnega značaja.

Na obisku v Jugoslaviji so bili te dni predstavniki belgijskih socialistov, ki so poleg drugih mest obiskali tudi Ljubljano in Postojno.

Ta teden je v Jugoslavijo prišla tudi burmanska delegacija. V delegaciji so trije pomočniki ministrov, in sicer za promet, za industrijo in rudarstvo ter ministrstva za planiranje.

TRADICIONALNA

REVIIA OBLAČIL

Z ZABAVNIM IN UMETNIŠKIM PROGRAMOM

MEŠTNO GLEDALIŠČE CELJE

30. avgusta ob 18 in 20,30

1. septembra ob 16,30, 18,30 in 20,30

Ob prvem ZGORNJESAVINJSKEM FESTIVALU

Jutri bo v Ljubnem I. zgornjesavinjski festival, na katerem bodo nastopila razna društva z bogatim sporedom za čim slovesnejšo proslavitev 8. obletnice osvoboditve Zgornje Savinjske doline. Tretji avgust bodo proglasili za narodni praznik šostanjskega okraja.

V spomin na ta zgodovinski dan približujemo zapiske iz zgodovine NOV v Zgornji Savinjski dolini.

Leto 1942 je bilo leto krepitve sil NOV v Zgornji Savinjski dolini. Gornji grad, bolj rečeno, takrat »gemeinde« Gornji grad, je bil žarišče partizanstva v tej dolini.

V teh letih je v Gornjem gradu župan postal Haudek, Ernest Haudek, sudetski Nemec. Veljal je za gornjegrajskega župana — brez vaščanov. Bil je pravi general brez vojske, čeprav je bil po činu le avstrijski žandarmerijski narednik. Hitler ga je, ko je prišel tudi v Avstrijo, na oblast, odlikoval kot »Altkämpferja« — ključastim križem, »šef civilne uprave« za Spodnjo Stajersko, znani Dorfmeister, pa ga je postavil za župana občine Gornji grad.

Haudek je bil star nekako 50 let, ko je prevzel županstvo v Gornjem gradu. Njegova leta pa ga niso ovirala, da ne bi rad gledal deklet v svoji »gemeinde«. Haudek, pa mati županja ni bila zaradi tega nikoli prikrajšana — tudi ona je imela nekaj mlade nemške frice in oficirke, ki so tako, od časa do časa, po »službeni« potrebi prihajali v Gornji grad. Seveda županu ni bilo posem prav in je županji večkrat očital, da v njegovem Gornjem gradu »ne more dobiti pravih ene ženske, ki bi se z njo mogla

pogovarjati v materinem (t. j. nemškem — op. p.) jeziku«. Zato se je pač morala zabavati v moški družbi.

Bila pa je to le ena stran »županovanja« Haudeka in matere županje. Haudek se je tudi zanimal in to je bila njegova največja naloga, koga je treba poslati v koncentracijsko taborišče, kdo bi ustreljen itd. O vseh teh je vodil pominski seznam, kjer so se stotile zaporedne številke. Sam jih je predlagal »šefu civilne uprave«, ko pa so bile osebe aretirane, jih je vnesel v seznam. Kar v nekaj mesecih leta 1942 se je število teh dvignilo nad 300 oseb.

Toda Haudeka in z njim vso nemško gospodo na Stajerskem je vse bolj in bolj mučil še drugi seznam, ki je bil še obsežnejši kot prvi. Ta seznam je rasel iz dneva v dan, iz leta v leto. Z žalostjo je ugotavljal župan, da kljub strogim odredbam slovenski fantje nočejo v nemško službo, vojsko in raje odhajajo v gozdove, od koder bodo nekoč prinesli maščevanje Haudeku in vsej fašistični svojati, ki so jih Hitlerjevi hlapci ustoličili v slovenskih vaseh. To je bil seznam partizanov.

Ko je bil Haudek imenovan za župana, mu je bila v dekretu zagotovljena »posebna zaščita Führerja«. Toda Führerjeva zaščita je bila kaj šibka in Haudek strah pred slovenskimi »banditi« (nemški uradni naziv za partizanske borci!) mu je dan na dan vse bolj lezel v kosti. Pošiljal je poročila sem ter tja, prišli so nemški vojaki, bile so akcije okrog Gornjega grada, toda slovenskega duha ali kakor pravimo, partizanščine, ni bilo mogoče strčiti. Preveč je bila ukoreninjena pri ljudeh.

ob povratku žigosati na tisti postaji do katere je bila kupljena vozna karta.

Vsi koristniki znane vojnice morajo imeti pri sebi tudi osebno izkaznico.

Kakor je iz gornjega razvidno je polovična vožnja odobrena samo za postaje Petrovče, Zalec, Senteper in Polzela. Zato naj obiralci, ki izstopijo v Celju kupijo karto do postaje Petrovče, oni pa, ki potujejo dalje od Polzele naj kupijo karto do postaje Polzela. Ko se bodo taki obiralci vračali, morajo vstopiti na eni od teh postaj, oziroma na eni od teh postaj dati žigosati legitimacijo (obrazec K-13).

Občinske ljudske odbore naprosmo, da bodo v dneh obriranja na obrazcu K-13 na desni strani, in sicer na mestu, kjer piše »Potvrda prirediteljskega odbora o udeleževanju na prireditvi« potrdili te obrazce na ta način, da na omenjeno mesto pritrsnejo svoj žig preko katerega naj se podpisuje uslužbenec občinskega ljudskega odbora.

HMEZAD
hmeljarska zadruga z o. j.
ZALEC

Jeseni leta 1942 je kakšnih 100 partizanov napadlo Smartno ob Dreti. Premagali so vermane in likvidirali sovrano postojanko, Haudeku pa so sporočili, da bodo napadli tudi sam Gornji grad.

Župan je tožil in pisaril deželnemu svetniku v Celje, da partizansko gibanje zavzema vse večji obseg in da bi se grožnje partizanov lahko kaj hitro uresničile, ker so posadke tako v Gornjem gradu kot drugod prešibke, da bi se mogle uspešno upreti partizanom. Tudi na vermane se ni preveč zanesel, saj so mu številni bežali k partizanom.

Pravilno je slutil Haudek, da bodo postali udarci NOV vse držežji in da ne bo imel dovolj vojaštva, ki naj bi ga branilo.

Toda še hujše preglednice je imel v naslednjem letu trinaštridesetem. Partizani so še bolj močno pritiskali na Gornji grad. Napadli so okoliške vasi Tirosek, Sv. Lenart, pa spet Smartno ob Dreti, Novo Stifto, Zgornje Kraše.

Partizani so 29. oktobra 1943 prvič močneje pritiskali na sam Gornji grad. Ti napadi so se ponovili še v novembru in decembru. Kakšnih 500 do 600 partizanov je sodelovalo v bojih okrog Gornjega grada. Napadli so Novo Stifto, kjer so potolkli vermane, jih 12 ranili, 5 pa je bilo mrtvih.

Haudek je poskrbel, da so zaprli 10 zaveznih Slovencev. Ko so partizani to zvedeli, so 13. marca 1944 živo ujeli Haudekovo hčer Ingo z namenom, da bi župana prisilili, da izpusti 10 Slovencev.

Narodnoosvobodilno gibanje je zavzemalo s slehernim dnem vse večji raz-

Bojan Volk.

